

Necati DEMİR. Dede Korkut Destanı. İstanbul: Ötüken Yayınları, 2019, ISBN: 978-605-155-818-9, 388 + 40 (ekler) sayfa.

Dr. Öğr. Üyesi Ümit EKER*

Türklük bilimi alanında eserler veren Necati Demir, özellikle *Dânişmendnâme*, *Battalnâme*, *Saltıknâme*, *Ulu Han Ata Bitiği*, *Dede Korkut Destanı* vb. tarihî eserler konusundaki incelemeleri Türklük bilimine kazandırmasıyla tanınmaktadır. Demir'in son olarak yayımladığı *Dede Korkut Destanı* adlı kitap, 2019 yılında basılan metinlerden ve bizzat araştırmacı tarafından sözlü geleekten derlenen çeşitli hikâyelerden oluşmaktadır. Kitabın teorik zeminini oluşturan giriş bölümünde Dede Korkut Destanı ile ilgili çeşitli bilgiler verilmiştir. Destan ve bu destan ile ilgili hikâyeler üzerinde yeni görüş ve tekliflerin de sunulduğu giriş bölümü şu alt başlıklardan oluşmaktadır: 1. Dede Korkut Kitabı'nın Yazılış Zamanı, 2. Dede Korkut Kitabı'nın Yazılış Yeri, 3. Dede Korkut Hikâyelerinin Konuları, 4. Dede Korkut Destanı'nda Mekân, 5. Dede Korkut Destanı'nda Zaman, 6. Türk Düşünce Dünyasında Dede Korkut (s. 18-25).

Demir, giriş bölümünün ilk kısmında *Dede Korkut Kitabı*'nın yazılış zamanı üzerinde durmuştur. O'na göre Dede Korkut hikâyelerinin oluşumunda Reşideddin'in *Câmiu't-Tevârih* adlı eserinin büyük etkisi vardır, hatta Dresden ve Vatikan nüshaları bu eser örnek alınarak yazılmıştır (s. 18). Demir, *Dede Korkut Kitabı*'nın Giriş

bölümündeki "Ahir zamanda hanlık tekrar Kayı boyuna geçecek. Kimse ellerinden alamayacak. Ahir zaman olup kıyamet kopuncaya kadar. Bu dediği Osman neslidir, işte sürüp gitmekte." ifadelerinin, yazımı 1436'da tamamlanan *Tevârih-i Âl-i Osman* adlı eserde de bulunduğu hareketle eserin II. Murat döneminde 1421-1436 yılları arasında büyük ihtimalle de 1430-1436 yılları arasında yazılmış olabileceğini ifade etmiştir (s. 18, 19).

Giriş bölümünün ikinci alt başlığı "Dede Korkut Kitabı'nın Yazılış Yeri" adını taşımaktadır. Bu bölümde Demir, *Dede Korkut Kitabı*'nın yazılış yeri hakkında tespitlerde bulunmuştur. Buna göre *Dede Korkut Kitabı*'nın Dresden ve Vatikan nüshaları ortak bir nüshadan istinsah edilmek suretiyle çoğaltılmıştır. Ayrıca bu nüshaların Azerbaycan Türkçesinin özelliklerini gösterdiği ifade edilmiştir; ancak bu dönemde öyle bir ayrışmadan söz etmek mümkün değildir. Batı Türkçesinde Osmanlı Türkçesiyle Azerbaycan Türkçesinin birbirinden ayrılması 15. yüzyıl sonrasında bölgede oluşan sosyal-siyasal iklimin etkisiyle gerçekleşmiştir. Demir'e göre hikâyelerin yeri üzerine yapılan çeşitli çalışmalar ve kendi tespitleri bu ilk ortak nüshanın büyük ihtimalle Ahlat'ta yazıldığını göstermektedir (s. 19, 20).

Giriş bölümünün üçüncü alt baş-

* Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi, İslam Tarihi ve Sanatları Bölümü, Türk İslam Edebiyatı ABD, Çanakkale/ Türkiye, umiteker@gmail.com, ORCID ID: 0000-002-4380-1815

lığı “Dede Korkut Hikâyelerinin Konuları” adını taşımaktadır. Demir’e göre *Dede Korkut Kitabı*’nda yer alan hikâyeler üç aşamada meydana gelmiştir. Birinci aşama *Köktürk Yazıtları*’ndan önceki aşamadır ve hikâyelerin bir kısmı bu aşamada oluşmuştur. Örneğin M. 580’den önce yazılan *Ulu Han Ata Bitiği* adlı eserde Tepegöz’den bahsedilmektedir. Bu hikâyenin yani Basat’ın Tepegöz’ü öldürdüğü hikâyenin yanı sıra *Kam Büre Oğlu Bamsı Beyrek Boyu*’nda geçen bazı olaylar da eserde yer almaktadır. Demir’e göre hikâyelerin özelliklerine bakarak bunların bir kısmının Oğuz boylarının 9. 10. yüzyıllar arasındaki Sir Derya ile Aral Gölü çevresinde oluştuğu, ancak 14. 15. yüzyıllarda Türkiye’nin doğusunda oluşanlarla birlikte kaleme alındığı düşünülebilir (s. 20-23).

Giriş bölümünün dördüncü alt başlığı “Dede Korkut Destanı’nda Mekân” adını taşımaktadır. Demir bu bölümde hikâyelerin mekânıyla ilgili olarak günümüz Kazakistan’ı, Azerbaycan’ın batısı, Ermenistan ve Gürcistan çevresini işaret etmiştir. Ayrıca bazı hikâyelerde Türkiye içindeki Mardin, Trabzon, Bayburt, Derbent, Düzmürt (Demir’e göre Giresun Kalesi) de mekân olarak yer almaktadır. Demir’e göre mekân aslında Aral Gölü çevresi ve Sir Derya’nın aşağı bölgeleridir. Buradaki olaylar Selçuklular döneminde Azerbaycan ve Anadolu’ya göç eden Oğuzlar tarafından bu bölgelere taşınmış, bunlar sanki Azerbaycan ve Anadolu’nun doğusunda oluşmuş gibi algılanmış ve bu

şekilde eklemeler de yapılarak yazıya geçirilmiştir (23, 24).

Giriş bölümünün beşinci alt başlığı “Dede Korkut Destanı’nda Zaman” adını taşımaktadır. Bu bölümde hikâyelerin zamanı üç katman olarak ifade edilmiştir. Buna göre birinci katman tarihin derinliklerindedir. Bu nedenle bu döneme ilişkin bir zaman aralığı belirlemek mümkün değildir. İkinci katman ise 9. 10. yüzyıllardır. Oğuzların Orhun Vadisi’nden sonra gelip yerleştikleri Aral çevresi ve Sir Derya’nın aşağı bölgesidir. Son katman 10. yüzyıldan sonraki zaman dilimidir. Bu dönemde Oğuzlar Azerbaycan ve Anadolu’ya yerleşerek bu bölgeleri yurt edinmişlerdir (s. 23, 24).

Giriş bölümünün altıncı ve son bölümü ise “Türk Düşünce Dünyasında Dede Korkut” adını taşımaktadır. Bu bölümde Dede Korkut ile ilgili efsaneler, hikâyeler dile getirilmiş, Dede Korkut’un kimliği, toplum içindeki yeri, saygınlığı üzerinde durulmuştur. Bu bilgiler hem Türk düşünce sistemini açık bir şekilde ortaya koyar hem de Türklerin toplum hayatını, kültürel değerlerini ve değer yargılarını gözler önüne serer (25-34).

Kitabın giriş bölümünün sonucunda şu tespitlerde bulunulmuştur: *Dede Korkut Kitabı*, farklı coğrafyalarda kaleme alınmış bölümlerden oluşur. Bazı hikâyelerin mekânı Kazakistan sınırları içerisinde, bazılarında Türkiye’nin doğusu ile Azerbaycan’ın batısı, Ermenistan ve Gürcistan çevresidir. Olaylar farklı zamanlarda geçmiştir. Bu konuda üç katmandan söz edilebilir. M. 580’den önceki zaman, 9. ve 10 yüzyıllardaki zaman, Oğuzların

Azerbaycan ve Anadolu'yu yurt tutmaları ve sonraki zaman (11. yüzyıl ve sonrası). Yazarlar farklı coğrafyalarda ve farklı zamanlarda geçen olayları Dede Korkut'un ağzından yazıya geçirmişlerdir. Dede Korkut Hikâyeleri hâlâ Anadolu'da araştırmacılar tarafından derlenmektedir. Bu durum, hikâyelerin en az bin yıldır sözlü gelenekte yaşadığını/kuşaktan kuşağa aktarıldığını gösterir (s. 35).

Kitabın birinci bölümü “Yazılı Kaynaklarda Dede Korkut” adını taşımaktadır ve şu alt bölümlerden oluşmaktadır: Ulu Han Ata Bitiği'nde Dede Korkut, Kitab-ı Oğuzname-i Türkî'de Dede Korkut, Kayı Yabgu Han Boyu, Dede Korkut Destanı (Topkapı Nüshası), Kuzu Yavı Han Boyu, Ali'nin Han Olması ve Şah Melik Konusu, Salur Ögürçik Alp ve İnkeş Oğlu Salur Kazan Boyu, Yazıcıoğlu Ali Tevarih-i Âl-i Selçuk'ta Dede Korkut, Ali Şir Nevayî Nesayimü'l-Muhabbe Min Şemayimî'l-Fütüvve'de Dede Korkut, Bayatî-Câm-ı Cem-Âyin'de Dede Korkut, Bayburtlu Osman Tevarih-i Cedid-i Mir'at-ı Cihan'da Dede Korkut, Buharalı Hafız Derviş Ali Çengî Tuhfetü's-Sürûr'da Dede Korkut, Kul Ata Leylâ-Mecnun Mesnevisi'nde Dede Korkut.

“Ulu Han Ata Bitiği'nde Dede Korkut” bölümünde M. 580 öncesinde Türkçe olarak kaleme alınan, yine bu tarihten önce Farsçaya, M. 820'de Arapçaya çevrilen *Ulu Han Ata Bitiği* adlı eserdeki Dede Korkut Hikâyeleri ile ilgili bilgiler ortaya konulmuştur. Buna göre, Türklerin *Oğuzname* adını verdikleri çok önemli bir kitapları mevcuttur. Bu kitapta Oğuz'un doğu-

mu, günlük hayatı, adını alması gibi olaylar anlatıldığı gibi Tepegöz adlı bir yaratıktan da bahsedilir. Tepegöz kitabın sonunda Türkler arasından çıkan genç ve güçlü bir yiğit tarafından öldürülür. *Oğuzname*'de ayrıca Bamsı Beyrek ile Pay Püre Bey kızı Banı Çiçek arasındaki olaylar da yer alır, ancak bu olaylar hatalı olarak “Basat'ınTepegöz'ü Öldürdüğü Boy”da gösterilmiştir (s. 39-41).

“Kitab-ı Oğuzname-i Türkî'de Dede Korkut” bölümünde, Berlin Kral Kütüphanesi (Alte Königliche Bibliothek), Yazmalar Cetveli, C. IV, Nu. 34, Berlin 18891 kaydı ile yer alan *Kitab-ı Oğuzname-i Türkî* adlı eserdeki Dede Korkut ve Oğuzlar ile ilgili bilgiler ortaya konulmuştur. Kitap 86 varaktır ve kapağında *Kitab-ı Oğuzname-i Türkî ve Tatarca Darb-ı Meseldür* kaydı bulunmaktadır. Demir eserinde, bu kitapta Dede Korkut ile ilgili önemli bilgiler bulunduğunu ifade etmiş ve en önemlisi de bu kitabın *Oğuzname*'nin bir devamı olduğunu ortaya koyacak deliller taşıdığını belirtmiştir. *Kitab-ı Oğuzname-i Türkî ve Tatarca Darb-ı Meseldür* adlı kitaba göre Dede Korkut'un tam adı “Sultan Selveri Kazan Okçısı Kozan Belgisi Karımışoğlu Dede Korkut”tur (s. 42-47).

“Kayı Yabgu Han Boyu” adlı bölümde, Reşideddin'in *Câmiu't-Tevârih* adlı eserinin 2. cildinde yer alan “Türklerin ve Oğuz'un tarihi ve onun (Yani Oğuz Han'ın) cihangirliğinin hikâyesi” adını taşıyan kısımdaki olaylar anlatılmaktadır. Demir tarafından bu bölüm *Oğuzname* olarak ifade edilmiştir ve yine ona göre yazılış tarihi muhtemelen 1305'tir. Kitapta Oğuz boyları-

nın başından geçen olaylar hanlığın el değiştirmesi, çeşitli çekişmeler savaşlar ve Dede Korkut'un ara buluculuğu, ad koyması anlatılmaktadır (s. 48-59).

“Dede Korkut Destanı (Topkapı Nüshası)” adlı bölümde, Topkapı Sarayı Revan 1391 numarada kayıtlı *Tevârih-i Âl-i Selçuk* adlı el yazması eserin kapağından sonraki boş sayfa-larına yazılmış üç sayfalık manzum mensur metin ele alınmıştır. Demir, bu eserin, içerdiği bilgiler itibariyle *Dede Korkut Kitabı*'nın bir nüshası olarak değerlendirilmesi gerektiğini ifade etmiştir. *Dede Korkut Kitabı*'nın Topkapı nüshası, bazı kahramanlar hakkında yeni bilgiler içermesi, önceki nüshalarda olmayan bazı kahramanlardan bahsetmesi ve bunlarla ilgili yeni bilgiler vermesi bakımından önemlidir (s. 60-71).

“Kuzu Yavı Han Boyu” adlı bölüm *Kazan Oğuznamesi* ile Şecere-i Terâkime'nin St. Petersburg Nüshası'ndan yararlanılarak oluşturulmuştur. *Kazan Oğuznamesi*, N. Demir ve Ö. Aydoğdu “Oğuzname [Kazan Nüshası]” adıyla daha önce yayımlanmıştır¹. Bu bölüm daha önce yayımlanan eserden yararlanılarak oluşturulmuştur ve Oğuz Kağan ilinin yurtları, yurtlarda kaç yıl ve ne şekilde oturdukları ve Türkmen diye nasıl ad verildiğinin anlatılması gibi konuları içermektedir (s. 72-94).

“Ali'nin Han Olması ve Şah Melik Konusu” başlıklı bölüm *Kazan Oğuznamesi*, Şecere-i Terâkime'nin St. Petersburg Nüshası, *Reşideddin Oğuznamesi*'nden yararlanılarak oluşturulmuştur. Bu bölümde Oğuz Yabgu Devleti'nin yıkılışı, Selçuklu

Devleti'nin kurulma hazırlıkları anlatılmaktadır (s. 95-100).

“Salur Ögürçik Alp ve İnkeş Oğlu Salur Kazan Boyu” bölümü *Kazan Oğuznamesi*'nin 164-176 sayfaları arasında yer almaktadır. Bu bölümde Oğuz Kağan, Dede Korkut ve Salur Kazan'ın yaşadıkları zamanlar belirlenmeye çalışılmıştır. Buna göre, Oğuz Kağan Hz. Muhammet'ten dört bin yıl önce, Salur Kazan da 930'lu yıllarda yaşamıştır. Hikâyede Dede Korkut'un hem Oğuz Kağan hem de Salur Kağan zamanında yaşaması Dede Korkut adının şahıs adı değil de bir görev adı olduğunu düşündürmektedir (s. 101-108).

“Yazıcıoğlu Ali Tevârih-i Âli Selçuk'ta Dede Korkut” bölümü Topkapı Sarayı Revan bölümü 1391 numarada kayıtlı Yazıcıoğlu Ali'nin *Selçukname (Tevârih-i Âl-i Selçuk)* adlı eserinde geçen kısa bilgiden yola çıkılarak oluşturulmuştur. Eserin başında geçen ifadeler *Dede Korkut Kitabı*'nda da geçtiği için yazımı 1436'da tamamlanan *Tevârih-i Âl-i Selçuk*'taki ifadelerin *Dede Korkut Kitabı*'ndan alındığı söylenebilir (109).

“Ali Şir Nevayî Nesayimü'l-Muhabbe Min Şemayimi'l-Fütüvv'e'de Dede Korkut” adlı bölümde *Nesayimü'l-Muhabbe*'deki Dede Korkut ile ilgili kısa bilgilerden oluşmaktadır. *Nesayimü'l-Muhabbe*'nin 1495, 1496 yıllarında tamamlandığı düşünülmektedir (s. 110).

“Bayatî-Câm-ı Cem-Âyin'de Dede Korkut” adlı bölüm Hasan bin Mahmud el-Bayatî tarafından kaleme alınmış, içerisinde Dede Korkut ile ilgili bilgilerin de olduğu *Câm-ı Cem-Âyin*

adlı eserden yola çıkılarak oluşturulmuştur (s. 113).

“Bayburtlu Osman Tevarih-i Cedid-i Mir’at-ı Cihan’da Dede Korkut” başlıklı bölümde Bayburtlu Osman tarafından yazılan *Tevarih-i Cedid-i Mir’at-ı Cihan* adlı eserdeki Dede Korkut ile ilgili bilgiler değerlendirilmiştir (s. 113, 114).

“Buharalı Hafız Derviş Ali Çengî Tuhfetü’s-Sürûr’da Dede Korkut” adlı bölümde Buharalı Hafız Derviş Ali Çengî’nin 17. yüzyılda yazdığı *Tuhfetü’s-Sürûr* adlı eserdeki bazı kahramanlar ele alınmıştır. *Dede Korkut Kitabı*’ndaki özellikle Bayındır Han, Bögdiz, Emen, Salur Kazan adlı kahramanlar *Tuhfetü’s-Sürûr*’da da bulunmaktadır (s. 115).

“Kul Ata Leylâ-Mecnun Mesnevisi’nde Dede Korkut” adlı bölüm, Azerbaycan sahası şairlerinden Kul Ata’nın Leyla-Mecnun Mesnevisi’ndeki Dede Korkut ile ilgili ifadeler üzerine kurulmuştur (s. 116).

Kitabın ikinci bölümü “Dresden, Vatikan ve Türkmen Sahra Yazma Nüshalarında Dede Korkut” adını taşımaktadır. Bu bölümde Dresden nüshasındaki on iki nüsha ile *Türkmen Sahra Nüshası*’nın Türkiye Türkçesine aktarımı bulunmaktadır. Boy’ların (= hikâyeler) Dresden ve Vatikan nüshasındaki orijinal adları her alt bölümün altında dipnotta ifade edilmiştir. Bölüm “Dede Korkut Destanı” adlı bir başlık ve bu başlığın altında da *Dede Korkut Kitabı*’ndaki mukaddime “Giriş” adıyla yer almıştır. Giriş bölümünden sonra ise Dresden ve Vatikan nüshalarında yer alan on iki hikâyenin Türkiye Türkçesine aktarı-

mı verilmiştir. Aktarım N. Demir tarafından yapılmış olup eski aktarımlara göre daha yenidir ve hedef kültür/dil/metin merkezli çeviri yöntemine uygun olarak düzenlenmiştir. Bu bakımdan aktarımın önceki aktarımlardan daha anlaşılır, kaynak ve hedef metne daha uygun olduğu söylenebilir. Bu bölümde Dresden nüshasındaki sıralamayla şu hikâyeler bulunmaktadır: Dirse Han Oğlu Boğaç Han Destanı, Salur Kazan’ın Evinin Yağmalanması Destanı, Kam Püre Bey’in Oğlu Bamsı Beyrek Destanı, Kazan Bey’in Oğlu Uruz Bey’in Tutsak Oluşunun Destanı, Duha Koca Oğlu Deli Dumrul’un Destanı, Kanglı Koca Oğlu Kan Turalı Destanı, Kazılık Koca Oğlu Yikenek Destanı, Basat’ın Tepegöz’ü Öldürmesi Destanı, Begil Oğlu Emren’in Destanı, Uşun Koca Oğlu Segrek Destanı, Salur Kazan’ın Tutsak Olup Oğlu Uruz’un Kurtarması Destanı, İç Oğuz’a Dış Oğuz’un Asi Olması ve Beyrek’in Ölmesi Destanı (s. 119-283).

İkinci bölümde Dresden ve Vatikan nüshalarındaki toplam bu on iki hikâyenin yanı sıra çok yakın dönemde bulunan ve Türklük bilimi literatürüne “Türkmen Sahra Nüshası” olarak geçen metnin de aktarımı bulunmaktadır. “Türkmen Sahra Nüshası” bölümü ayrı olarak “Dede Korkut Kitabı’nın Türkmen Sahra Nüshası Salur Kazan’ın Yedi Başlı Ejderhayı Öldürmesi Destanı” adıyla düzenlenmiştir. Demir dipnotta bu bölümdeki aktarımın Metin Ekici tarafından temin edilip 2019’da yayımlanan “*Soylalar ve 13. Boy Salur Kazan’ın Yedi Başlı Ejderhayı Öldürmesi*” (Ekici 2019) başlıklı çalışmasında yer alan

tıpkıbasım esas alınarak hazırlandı-
ğını belirtmiştir. Bu tıpkıbasım Demir
tarafından tekrar okunmuş ve Türkiye
Türkçesine aktarılmıştır (s. 284-290).

Üçüncü bölüm “Kazakistan ve
Türkmenistan’da Dede Korkut” adı-
nı taşımaktadır ve burada adından
da anlaşılacağı üzere Kazakistan ve
Türkmenistan’daki Dede Korkut ile
ilgili hikâyeler ortaya konulmuştur.
Kazakistan’daki hikâyeler Abdimalik
Nısanbayev’in “Kazakistan’da Dede
Korkut” (Nısanbayev 2000), adlı ese-
rinden yola çıkılarak hazırlanmış-
tır. Bu bölümde, *Korkut* (3 adet), *Ak
Kuğu*, *Jelmaya*, *Ah*, *memleketim*,
Halkım!, *Sarın*, *Alaca Dana*, *Uçar’ın
Uluması*, *Hop Hop*, *Başparmak*, *Sıyır-
şı ile Korkut*, *Korkut Ata’nın Kopuzu
İcat Etmesi*, *Bağlı Geyiğin Ağlayışı*,
Başparmak adlı hikâyeler yer almak-
tadır (s. 293-308). Aynı bölümdeki
“Türkmenistan’da Dede Korkut” baş-
lıklı alt bölümde ise Dede Korkut’un
Türkmenistan kaynaklı hikâyeleri ele
alınmıştır. Bu bölümdeki hikâyeler
Yusuf Akgül’ün “Dede Korkut-Korkut
Ata Hikâyelerinin Türkmenistan’da
Derlenen Sözlü Varyantları” (1997)
adlı eserinden hareketle hikâyeler
üzerinde küçük düzeltmeler yapılarak
hazırlanmıştır. Burada Türkmenis-
tan kaynaklı şu hikâyelere yer veril-
miştir: *Iğdır Boyu*, *Teke Muhammed
Boyu*, *Salur Kazan ve İtemcek Boyu*,
Korkut’un Kabri Nasıl Kazıldı Boyu (s.
309-315).

Kitabın dördüncü bölümü “Söz-
lü Kaynaklarda Dede Korkut” adını
taşımaktadır. Bu bölüm, “Dede Kor-
kut Destanı’nın Günümüzdeki İzleri”
alt başlığıyla başlamaktadır. Bura-

da Anadolu coğrafyasının çeşitli böl-
gelerinde anlatılagelen Dede Kor-
kut hikâyelerine değinilmiş ve Dede
Korkut’un Anadolu coğrafyasındaki
izleri değerlendirilmiştir. Ayrıca Dede
Korkut hikâyelerinin çeşitli varyant-
larının Anadolu’nun çeşitli yerlerin-
den hâlâ derlenmeye devam edildiği
ifade edilmiştir. Bu bölümde Trabzon
adının nereden geldiği Akçaabat yöre-
sinden derlenen bir hikâyeye anlatıl-
dıktan sonra Beybörek hikâyesinin
üç varyantına yer verilmiştir (s. 319-
340).

Kitabın sonunda, kitap içinde yer
alan çeşitli özel isimler ve karakterler
ile ilgili açıklamaların olduğu “Açık-
lamalar ve Bilgi Notları” (s. 343-364),
bilinmeme ihtimali olan kelimelerin
açıklandığı “Sözlükçe” (s. 367-370),
eserde kullanılan kaynakların yer al-
dığı “Kaynakça” (s. 373-374), çeşitli
özel isimlerin bulunduğu “Dizin” (s.
377-388) bölümleri bulunmaktadır.

Kitabın en son kısmında “Ekler”
bulunmaktadır ve bu bölüme sayfa
numarası verilmemiştir. Bu kısımda
Aybek ed-Devâdârî’nin *Ulu Han Ata
Bitiği* adlı eseriyle ilgili bilgiler, yine
Dede Korkut ile ilgili bilgiler içeren
*Dürerü’t-Ticân ve Gurerü Tevârihi’z-
Zaman* adlı eserden dört fotoğraf,
*Kitab-ı Oğuzname-i Türkî Berlin Nüs-
hası* ile bilgiler ve esere ilişkin on fo-
toğraf, Resîdeddin’in *Câmiu’t-Tevârih*
adlı eseriyle ilgili bilgi ve eserin dört
fotoğrafı, *Dede Korkut Topkapı Nüşa-
sı* adlı eserle ilgili bilgi ve eserin üç fo-
toğrafı, *Kazan Oğuznamesi* adlı eserle
ilgili bilgi ve eserle ilgili beş fotoğraf,
Bayatî’nin *Câm-ı Cem-âyin* adlı ese-

riyle ilgili bilgi ve eserin dört görüntüsü bulunmaktadır.

Genel olarak değerlendirildiğinde 2019 yılında Ötüken Yayınları tarafından basılan *Dede Korkut Destanı* adlı kitap *Dede Korkut Kitabı*'na önemli ölçüde eklemeler getirmektedir. Bunların Dede Korkut külliyyatına büyük katkı sunacağı ortadadır. Bu eklemeler şöyle özetlenebilir: 1. *Köktürk Yazıtları*'ndan önce yazıldığı düşünülen *Ulu Han Ata Bitiği* adlı eserde yer alan Dede Korkut ile ilgili bölüm, 2. Reşideddin Oğuznamesi'nde yer alan Dede Korkut ile ilgili bölüm, 3. Berlin Kral Kütüphanesi'nde bulunan *Kitab-ı Oğuzname-i Türkî* adlı eserde yer alan Dede Korkut ile ilgili bölüm, 4. Topkapı Sarayı'ndaki başlıksız eser, 5. *Oğuzname*'nin Kazan nüshası içinde yer alan "Oğuz Kağan İlinin Yurtları, Yaşadıkları Yurtlarda Kaç Yıl ve Ne Şekilde Oturdıkları ve Türkmen Diye Nasıl Ad Verildiğinin Anlatılması" başlıklı bölüm, 6. *Oğuzname*'nin Kazan nüshası içinde yer alan "Ali'nin Han Olması" başlıklı bölüm, 7. *Oğuzname*'nin Kazan nüshası içinde yer alan "Salur Ögürçik Alp" başlıklı bölüm, 8. Cem Sultan'a sunulmak üzere Hasan bin Mahmud el-Bayatî tarafından yazılan *Câm-ı Cem-âyin* adlı eserde yer alan Dede Korkut ile ilgili bölüm, 9. Bilim dünyasınca yeni tanınan "Türkmen Sahra Nüshası"nda yer alan "Salur Kazan'ın Yedi Başlı Ejderhayı Öldürmesi" başlıklı bölüm (Demir 2019a; Demir 2019b). Ayrıca kitabın üçüncü bölümündeki Kazakistan ve Türkmenistan'da Dede Korkut bölümlerinde Dede Korkut'un Anadolu dışındaki rivayetleri gözler önüne

serilmiştir. Dördüncü bölümdeki Dede Korkut'un Anadolu'nun değişik bölgelerinden derlenen sözlü rivayetleri kitabın en özgün bölümlerinden birini oluşturmaktadır. Demir'in bizzat derlediği metinlerin ağırlıkta olduğu metinler Dede Korkut ile ilgili mevcut sözlü birikimi ortaya koyması bakımından son derece önemlidir.

Özetle eserin Dede Korkut ile ilgili külliyyata büyük katkı sunduğu ve bundan sonra yapılacak çalışmalara yol gösterici olacağı ortadadır.

NOTLAR

1 Bk.; Demir ve Aydoğdu 2015.

KAYNAKÇA

- Akgül, Yusuf. *Dede Korkut-Korkut Ata Hikâyelerinin Türkmenistan'da Derlenen Sözlü Varyantları*. İstanbul: MEB Yayınları, 1997.
- Demir, Necati. *Dede Korkut Destanı*. İstanbul: Ötüken Yayınları, 2019a.
- _____. "2019'da Yayımlanan Metinler Işığında Dede Korkut ve Dede Korkut Kitabı". *Z/WT*, 11 (2019b): 7-29.
- _____. ve Özkan Aydoğdu. *Oğuzname Kazan Nüshası İnceleme-Metin-Dizin Tıpkıbasım*. İstanbul: Kesit Yayınları, 2015.
- Ekici, Metin. *Soylamalar ve 13. Boy Salur Kazan'ın Yedi Başlı Ejderhayı Öldürmesi*. İstanbul: Ötüken Yayınları, 2019.
- Nısanbayev, Abdimalik. *Kazakistan'da Dede Korkut*. Ankara: Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı Yayınları, 2000.